

YEREL YÖNETİMDE KADIN TEMSİLİ - ISPARTA İLİ ÖRNEĞİ

WOMAN REPRESENTATION IN LOCAL ADMINISTRATIONS - ISPARTA CASE

Yrd. Doç. Dr. Nesrin TÜRELİ*
Öğr. Gör. Nedret ÇAĞLAR**

ÖZET

Yerel yönetimlerde yerel demokrasinin gerçekleştirilmesi, halkın yaşam alanlarının sorunlarının belirlenmesi, çözüm alternatiflerinin üretilmesi ve uygulamaya konulması ile yakından ilintilidir. Yerel yaşamda, yaşam alanlarındaki sorunların ve yaşam alanları ile ilgili ihtiyaçların bir çoğu kadın ve aile hayatını ilgilendirir. Bu sorunların ve gereksinimlerin tespiti ve çözümünde kadınların da yer alması gerekirken, bugün kadının yerel yönetimlerde temsili ancak sınırlı sayıdadır. Kadının genel ve yerel yönetimde etkin bir şekilde yer almasının gerekliliği aşîkârdır.

Anahtar kelimeler: Yerel Yönetim, Yerel Yönetimde Kadın, Demokrasi, Siyasal Katılma

ABSTRACT

In local administrations, the execution of the democracy and the designation of the hurdles regarding living spaces of the public are closely correlated with the generation of the remedy alternatives as well as with the practice of these remedies. Most of the hurdles and needs of the living spaces are of particular concern to women and family life. While the women are supposed to execute a certain role in the designation and settlement of these hurdles, the representation of the women in local administrations is rather scarce. It is evident women be actively involved both in general and local administrations.

Key words: Local Administration, Women in Local Administrations, Democracy, Political Participation

1. GİRİŞ

Yerel yönetimler, halkla iç içe, halkın ihtiyaçlarını yerinde ve yakından tespit edebilen dolayısıyla halk katılımının kolaylıkla sağlanabileceği demokratik devlet anlayışına uygun bir yapıya sahiptirler. Yerel yönetimlerde demokrasinin sağlam temellere oturtulabilmesi, ulusal yönetimi de etkileyecek, demokratik işleyişin temel yapı taşlarından birini

* Süleyman Demirel Üniversitesi Isparta Meslek Yüksekokulu, ntireli@sdu.edu.tr

** Süleyman Demirel Üniversitesi Isparta Meslek Yüksekokulu, ncaglar@sdu.edu.tr

oluşturacaktır. Bu bağlamda, toplumlarda siyasi sorumluluk ve siyasi bilincin gelişmesi, demokratik rejimin sağlıklı işlemesi açısından önemli gözükmektedir. Ancak demokratikleşmenin ilk adımlarından kabul edilen yerel yönetimlerde toplumun yarısını oluşturan kadınların yer almaması ya da kadına yer verilmemesi (yeterince yer verilmemesi) yerel yönetimlerin önemli zayıf noktalarından biri olarak görülmektedir.

Bu çalışmada yerel yönetimlerde siyasal katılım ve eşitlik ilkeleri çerçevesinde kadının siyasal katılımı, görev üstlenme eğilimi ve bu eğilimin davranışa dönüştürülmesi incelenecektir. Bu konuda yapmış olduğumuz araştırma sonuçları değerlendirilerek yerel yönetimde kadının yeri üzerine yorum getirilecektir.

2. KADININ SİYASAL KATILIMI

Siyasal katılma, demokratik yönetimin genel amacı, temel ilkesi ve demokrasiyi sürdürme yöntemidir. Siyasal katılma seçimlerde oy verme, yönetimde görev alma, yönetimle işbirliği yaparak işlerin yürütülmesinde görev üstlenme, siyasal güç ve çıkar elde etme, karar sürecine katılma, karar verici konumuna geçme şeklinde tezahür edebilir.

Siyasal katılma biçim ve düzeyleri siyasal sistemin yapısına, hukuk çevresine, kurumlarına siyasal kültürüne ve sosyo ekonomik yapısına göre farklılık gösterir. (Görün, 2006, s.164)

Siyasal katılım çağdaş, özgürlükçü ve demokratik rejimlerin vazgeçilmez koşulu olarak, diğer özgürlüklerinde kullanımını sağlar. Bireylerin siyasete müdahalesinin ilk şartı eşit olarak ve kendi özgür iradeleriyle yönetime katılmalarıdır. Yönetenlere karşı kendilerini pasif konumda hisseden yönetilen konumdaki bireyler, siyasal iktidarı elinde bulunduranlara karşı araç olarak siyasal katılımı kullanacaklardır. Demokrasinin işlerliğinin temel ilkeleri katılma, tartışma ve siyasi eğitimidir. Bu ilkelerin toplumca benimsenmesi yönetimin belirli kesimler tarafından değil toplumun bütünü tarafından denetlenmesinin kapısını açmaktadır. (Görün, 2006, s.161)

Katılma meşruluk sorununa ilişkin bir olgudur. Çünkü halkın kendi kendini yönetmesi demek olan demokrasiyi otoriter ve totaliter yönetimlerden ayıran en önemli fark yönetimin meşrutiyetinin halkın rızasına ve onayına dayanması, tüm vatandaşların yönetim sürecine doğrudan ya da dolaylı olarak katılmasıyla sağlanmasıdır. (Akgün, 2007, s.4)

Katılma, demokrasinin benimsenmesi ve işlerliğine ilişkin fikirler veren önemli bir göstergedir. Her siyasal sistem şu ya da bu şekilde siyasal ilişkileri ve bu ilişkileri haklılaştıran değerleri korumak ve sürdürmek için katılma mekanizmasını çalıştırmak durumundadır. Çeşitli siyasal model ve sistemler arasında farklılaşma ise, katılma ögesinin varlığı ya da yokluğundan değil, kaynak dağılımı* biçiminden kaynaklanmaktadır. (Uysal, 1984, s. 35)

* Dahl, siyasal kaynağı bir kişinin diğerlerinin davranışlarını etkilemesini sağlayan araç olarak tanımlamakta ve para, bilgi, tehdit, iş, arkadaşlık,

“Bireyin siyasal yaşamda faaliyet gösterebilmesi ilk olarak herhangi bir siyasal kaynağa sahip olup olmamasına, ikinci olarak sahip olduğu siyasal kaynakların nitelik, çeşit ve birbirlerinin etkilerini tamamlayabilecek biçimde ilişki içinde olmalarını üçüncü olarak bu siyasal kaynakların ne tür bir siyasal fırsat yapısıyla sınırlandırıldıklarını, dördüncü olarak bireyin etkisi altında bulunduğu siyasal güdülerin gücüne ve nihayet beşinci olarak bireyin sahip olduğu siyasal kaynakların mevcut siyasal fırsat yapısı içinde nasıl eyleme dönüştürülebileceğine dair bilişsel bir hazırlığa veya özetle siyasal bilgiye sahiplik derecesine göre değişecektir. Siyasal fırsat yapısı da bireyin siyasal yaşama katılmak için sahip olabileceği siyasal eylem türlerini sınırlaması veya belirlemesi dolayısıyla ve özellikle, siyasal sistemler arasındaki farkların kökenini oluşturmaktadır.” (Kalaycıoğlu, 1983, s.43)

Katılmanın diğer yönünü bireyin siyasal kararları ve bu kararların alınışı oluşturur. Katılma davranışı sistem değerlerini destekleme ya da değiştirmeye, kısaca etkilemeye yöneliktir. Bu etkilemede sistemin mi - bireyin mi değerleri, seçilecek bu önemlidir. (Uysal, 1984, s. 43)

Demokrasi ile katılma arasında kurulan özdeşlik, katılma tabanının ulus düzeyinde yaygınlaşmasında ve bu yaygınlığın temelinde toplumu oluşturan kadın ve erkekler arasında hukuksal açıdan eşitlik ilkesinin bulunmasından kaynaklanmaktadır. (Uysal, 1984, s. 65) Bu bağlamda, kadın-erkek eşitliği ve kadının siyasal katılım sorunsalı önemli bir gösterge olmaktadır. Kadının genel olarak kamusal yaşamdaki ikincil konumu siyasal katılım düzeylerinde de kendini göstermektedir. Kadın-erkek eşitliğini sağlamak amacıyla, kadına tanınan siyasal haklar birçok ülke gibi, Türkiye’de de tam olarak uygulamaya geçirilememiştir. Yasalar düzeyinde kadın erkek eşitliği sağlanmış olmasına rağmen, uygulamada toplumsal değerlerinde etkisiyle kadının siyasal katılımı erkeklere oranla yetersiz ve ikincil durumdadır. Dünya nüfusunun hemen hemen yarısı kadınlardan oluşmasına rağmen kadınların siyasette yer almaları ve politik liderler arasında temsilileri oldukça azdır.

Kadın özel hayatındaki sorumlulukları ve toplum tarafından yüklenen geleneksel rolleri nedeniyle çoğunlukla siyasetten uzak kalmaktadır. Kadının biyolojik farklılığının ötesinde toplum tarafından atfedilen sosyal kimlik, toplumdaki rolünün sınırlarını ve ayrıcalıklarını ortaya koymaktadır. Kadının dış ilişkilerinin tüm aşamalarında kendisine yönelik cinsellik, hamilelik, annelik, evinin kadını ve kadınlık gibi etkili karşı uygulamalar ve siyasi yaptırımlar kadını siyasetten uzak tutmaktadır. Çocuk bakımı, ev işi gibi sorumluluklar kadına toplum tarafından biçilmiş roller olduğu için kadın, erkekle aynı şartlarda çalıştığı halde kadınlık, annelik rollerini de yerine getirmek zorunda kalmaktadır. Kadın bugün erkek işi olarak toplum tarafından kabul gören birçok işi yapabildiği halde siyasette yeterince yer alamazken; erkek, yetişme tarzı ve toplum baskısı nedeniyle kendi rollerinin dışında kadına biçilmiş rolleri üstlenmekten kaçınmakta ve kadına göre avantajlı bir şekilde siyasette yer

konum, yasa yapma, oy verme ve benzeri şeyleri bu tanımın kapsamına almaktadır. (Uysal, s.35)

alabilmektedir. Siyasete kadının aktif katılımı için aile, çevre ve toplum desteği zorunludur.

Kadının içsel alanlardaki geleneksel sorumlulukları dışsal alana yönelmesini engellemektedir. Kağıt üzerinde herkese açık olan siyasal haklar, nüfusun yarısını oluşturan kadınların çoğuna dinsel faktörler, gelenekler, toplumsal değer yargıları, siyasal ve sosyal faktörler nedeniyle kapalıdır. Eğitimsizlik, ekonomik bağımlılık, eş ve çevre baskısı kadını, küçük bir azınlığın dışında, devlet yönetimine katılım hakkından yoksun bırakmaktadır. (Eroğlu, 1991, ss. 107-108) Kadının üzerindeki bu basma kalıp tutumlar, kadının siyasete ilgisinin oluşması ve gelişmesini engellemektedir.

Siyasal olayları ve siyasal sistemin işleyişini düzenli ve sürekli olarak izleyen bir birey olarak kadının, izlemeyenlere oranla siyasal olaylar ve sistem hakkında daha fazla ve etraflı bilgiye sahip olabileceğini iddia etmek olağan gözükmemektedir. (Kalaycıoğlu, 1983, s.41)

3. YASALARDA KADIN, SİYASAL KATILMA VE EŞİTLİK

Demokratik bir devlet yönetiminin temeli demokrasi kavramıyla bütünleşir. Demokrasi, yöneticilerin tüm yönetilenler tarafından serbest ve dürüst seçimler yoluyla seçildikleri bir rejimdir. Günümüzde bireylerin özgürlük, eşitlik ve katılımlarının derinleşmesi, kökleşmesi, gelişmesi ve genişlemesini esas alan daha katılımcı ve eşitlikçi bir demokrasi arayışı ortaya çıkmıştır.(Görün, 2006, s.160) Öyleyse seçme, seçilme ve siyasi faaliyette bulunma hakları demokratik bir devlet yönetiminin vazgeçilmez kurallarındandır. Anayasamızın 67. maddesi; “vatandaşlar kanunda gösterilen şartlara uygun olarak seçme-seçilme ve bağımsız olarak veya bir siyasi parti içinde siyasi faaliyette bulunma ve halk oylamasına katılma hakkına sahiptir. Seçimler ve halk oylaması serbest, eşit, gizli, tek dereceli, genel oy, açık sayım ve döküm esaslarına göre yargı, yönetim ve denetimi altında yapılır.” ifadesiyle bu hürriyeti güvence altına almaktadır.

1982 Anayasasının 10. maddesinde 07.05.2004 tarih ve 5170 sayılı yasa ile yapılan değişiklikle, “kanun önünde herkesin eşit olduğu” şeklindeki ilkeye ek olarak, “Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür.” şeklinde bir fıkra eklenmiştir. Böylece Anayasamızda kadınlar lehine bir düzenleme gerçekleştirilmiştir. Zira anayasamızın 10. maddesinde genel eşitlik ilkesi ile birlikte aynı cümle içinde ifade edilmiş olan cinsiyete dayalı ayırım yasağı, doğrudan cinsiyet ayrımcılığını yasaklayan ve hükme bağlayan en üst hukuk kaynağıdır.

Seçme ve seçilme hakkı sadece anayasamızda değil aynı zamanda uluslararası sözleşme ve beyannamelerde de yer almaktadır. İnsan hakları Evrensel Beyannamesi md.21/1-2-3’de “Herkes doğrudan ya da özgürce seçilmiş temsilciler aracılığıyla ülkesinin yönetimine katılma hakkına sahiptir.” İbaresini ve “Herkesin, ülkesindeki kamu hizmetlerinden eşit yararlanma hakkı vardır.” şeklinde düzenlemeler yer almıştır. Ayrıca Yeni Bir Avrupa İçin Paris Şartı’nda da, “Demokratik yönetim, düzenli aralıklarla

yapılan, özgür ve adil seçimlerle ifadesini bulan, halk iradesine dayalıdır.” ibaresi ile seçme ve seçilme hakkı vurgulanmaktadır. (www.ihd.org.tr, 24.06.2009)

Birleşmiş Milletlerin 1981’de yürürlüğe koyduğu “Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesi Uluslararası Sözleşmesi”, Türkiye’de 14 Ekim 1985’de uygulamaya alınmıştır. Kadın erkek eşitliğini esas alan sözleşme, taraf devletlerin kadınlar ve erkeklerin tüm ekonomik, sosyal, kültürel, medeni ve siyasi haklardan eşit olarak yararlanmalarını temin yükümlülüğü bulunduğunu vurgulamaktadır. (http://www.ihd.org.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=363:kadinlara-kar-her-tlayrimcilin-lenmesuluslararası-slees&catid=37:san-haklarylgeleri&Itemid=96, 27.06.2009).

Klasik demokrasi kuramı, genel ve eşit oyu bireyin özgürlüğünün bir sonucu ve siyasal eşitliğinde göstergesi olarak kabul eder. Siyasal özgürlüğün sonucunda halkın uygulanacak politikaları saptayacak kişileri (temsilcileri) seçmesi kadar, adayların özgürce mücadele etmesi, düşünce ve örgütlenme özgürlüğünün de sağlanması gerekir. Bu konu yasalar tarafından vurgulanmasına rağmen, siyasi oluşumlarda kadınların varlığı hissedilememektedir. (Uysal, 1984, s.21)

Kadının siyasette yer almasını; aile içi sorumlulukları, fiziksel ve biyolojik yapısı, toplumun değerleri ve dinsel faktörler olumsuz yönde etkilemektedir. Kadın bu faktörlerin tamamını ekarte edebilse bile annelik rolünden uzaklaşmamaktadır. Erkeklerde bunu bir zaafmış gibi kullanarak ev ekonomisi ve idaresindeki kendilerine biçilen üstünlük yaftasına da sığınarak, kadının üzerinde güç kurmaya çalışmaktadırlar. Böylece siyasette yer alabilmek için gerekli olan ekonomik, sosyal ve manevi kaynaklardan yoksun kalan kadın, siyasetten uzak tutulmaktadır.

Yasalarla sağlanmış görülen eşitlik, aslında kadın açısından uygulamada oldukça sınırlıdır. Sınırlı eşitlik de, eşitlik değildir. Hukuksal ve siyasal eşitlik sosyal ve ekonomik eşitlikle bütünleşmedikçe özgürlüğün de sınırlı kaldığı önemli bir saptamadır. Tam eşitliğin sağlandığı bir toplumda yalnızca daha önce kendini geliştirme olanağı bulamayan bireyler de gelişmekle kalmaz bütün toplumun gelişme potansiyeli yükselir.(Parla, 1993, s.103)

4. SİYASETE KADININ KATILIMININ TARİHSEL GELİŞİMİ

Türk siyasal yaşamında kadınların erkeklerle eşit haklara sahip olması diğer dünya ülkelerinin çoğuna göre özgün ve farklı bir süreç izlemiştir. Türkiye Cumhuriyeti’nin kurulması(1923) nı takip eden süreçte gerçekleştirilen reformlarla bir yandan kadının yurttaşlık hakları kazanması, diğer yandan Türk toplumunun yeniden yapılanması sağlanmış ve büyük bir toplumsal değişim gerçekleştirilmiştir. Laik hukukun benimsenmesi ile kadınların eğitim, çalışma yaşamı, siyaset gibi kamu alanlarına açılması mümkün kılınmış ve eşitlikçi kamu politikaları ile devlet bu katılımı teşvik ederek desteklemiştir. Bu reformlardan 1924 Tevhi-i Tedrisat Kanunu, kadınlara erkeklerle eşit eğitim imkânları sağlamış; 1925 Kıyafet Kanunu ve

1926 Türk Medeni Kanunu ile de kadınların statüsünde önemli değişiklikler meydana getirilmiştir. Kadınların yasal statülerinin eşitlenmesinde önemli bir adımda siyasi haklar alanındaki kazanımlardır. ("Türkiye'de Kadının Durumu", 2009, s.1, www.ksgm.gov.tr)

Atatürk devrimleriyle Türk Kadını'nın belediye seçimlerine seçmen ve aday olarak katılmalarını sağlayan "Belediye Kanunu" 3 Nisan 1930 günü kabul edilmiştir. Bu kanunla kadınlar birçok ülkeden önce belediye seçimlerinde seçme ve aday olma hakkını elde etmişlerdir. 26 Ekim 1933'de Köy Kanunu' nunda da değişiklik yapılarak kadınlara köylerde muhtar olma ve ihtiyar meclisine seçilme hakları verilmiştir. En önemlisi de 5 Aralık 1934'de kadınlara milletvekili seçme ve seçilme hakkının verilmesidir. Bu düzenleme ile çoğu Avrupa ülkesinden önce* Türk Kadını siyasi haklar alanında önemli kazanımlar elde etmiştir.

8 Şubat 1935 TBMM 5. Dönem seçimleri sonunda 395 millet vekili içinden 17 kadın milletvekili ilk kez meclise girmiş, ara seçimlerde bu sayı 18'e yükselmiştir. Meclisteki kadın milletvekili oranı böylelikle % 4.6 olmuştur. 2002 Genel Seçimlerine kadar, meclisteki kadın milletvekili sayısı bu oranın hep altında iken, 2002 de yapılan Genel Seçimlerde kadın milletvekili sayısı 24'e, oranı ise, % 4,4 e yükselmiştir. Son olarak 2007 de yapılan Genel Seçimlerde TBMM'deki 550 millet vekilinden 50'si kadın olup, oranı %9,1 e ulaşmıştır.

(<http://www.ksgm.gov.tr/pdf/kararalma.pdf> 30.03.2009.) Nüfusun yarısını kadınların oluşturduğu bir ülkede bu oranlar yeterli olmamakla birlikte kadının siyasette var olması açısından önemli bir adım olarak değerlendirilebilir.

İlk kadın belediye başkanı konusunda çeşitli bilgiler olmakla birlikte 1930 yılında Artvin'in Yusufeli ilçesinde Sadiye Hanım'ın ilk kez belediye başkanı olduğu belirtilirken bazı kaynaklarda 1950 yılında Mersin'de Müfide İlhan'ın bu unvanı ilk olarak aldığı ifade edilmektedir. (Artvinli,

www.artvinderneği.com/artvinsayfaları/ilkkadinbelediyebaşkanı.html)

Bu gün Türkiye'de kadınların siyasal yaşama katılımının ilk basamağı kabul edilen yerel yönetimlerde temsili oldukça sınırlıdır. 28 Mart 2004 Yerel Seçimlerinde 3225 Belediye başkanlığından 3207'si erkek, ancak 18'ini kadın belediye başkanları doldurabilmiştir. 29 Mart 2009 Yerel Seçimlerinde ise, 2903 belediye başkanlığının 2877 sinin erkek belediye başkanlarınca, buna karşın 26'sının kadın belediye başkanlarınca doldurulduğu istatistiki verilerde yer almaktadır. (<http://www.ysk.gov.tr/ysk/docs/2009MahalliIdareler/SecimSonuclari/KazananAdaylarCinsiyet.mht> 01.07.2009) Ayrıca, şunu da belirtmekte gerekir ki, 26 kadın belediye başkanından sadece iki tanesi il belediye başkanıdır.

Seçmen boyutunda değerlendirdiğimizde, Türkiye'de kadın seçmenlerin %25.5 i siyasal yaşama çok seyrek bir biçimde katılırken, %3'ünün çok yoğun bir biçimde siyasal yaşama katıldıkları görülmektedir. Erkek seçmenlerin de %6.9'u siyasal yaşama çok seyrek bir biçimde

* Kadınlar Fransa'da 1944, İtalya 'da 1948, İsviçre'de 1971' de bu hakları kazandı.

katılırken, %14.2'sinin çok yoğun bir biçimde siyasal yaşama katıldıkları gözlemlenmektedir. Bu verileri değerlendirdiğimizde kadın seçmenler, erkeklere oranla siyasal yaşama ortalama olarak iki misli daha seyrek katılmaktadırlar.(Kalaycıoğlu, 1983, s.115-116)

Böylece, cinsiyet rolleri ile siyasal katılma arasında gerçek, pozitif ve orta yoğunlukta bir ilişkinin varlığı kanıtlanmıştır. Erkeklerin kadınlara oranla siyasal yaşama daha yoğun bir biçimde katıldıkları görülmektedir. (Kalaycıoğlu, 1983, s.117-118)

5. KADININ SİYASETTE İKİNCİLLİK SORUNALI

Kadın yüzyıllarca toplumsal değerler, geleneksel yaşam tarzları, eğitim düzeyleri, aile ve çevre baskısı ile siyasetten ve siyasal sistemlerden uzak kalmıştır. Toplumda erkeklerden sonra ikinci sıraya konan kadın, erkeğe bağımlı hale getirilmiştir. Kadının erkeğe bağımlılığı kadının ev ve ev dışındaki ekonomik, sosyal, siyasal konumunun da erkekler tarafından belirlenmesi sonucunu doğurmuştur. Kadına toplum içindeki rolü küçük yaşlardan itibaren aktarıldığı için geleneksel bu roller yerleşik tutumlar haline gelmiştir. Bunun sonucu olarak kadının, sosyal, ekonomik, siyasal girişimlerini başlatabilmesinde bu tutumlar doğrudan etkili olmuştur. Yasalardaki kadını ikincil konumda değerlendiren, hatta yok sayan engelleyici hükümlerle de bu “yokluk” pekiştirilmiştir.

Aydınlanma hareketleriyle kadının yaşam biçimi değişmeye başlamış, eğitimin de etkisiyle değer yargıları ve hayatı algılayış biçiminde farklılaşmalar oluşmuştur. Eşitlikçi söylemlerin yarattığı toplumsal baskı ile sosyal ve siyasal haklar alanında kadına yönelik yasal düzenlemelere gidilmiştir. Özellikle yasalarda seçme-seçilme hakkı konusunda yapılan eşitlikçi düzenlemelerle kadının siyasal katılımının yolu açılmış ve kadın kendini bulmaya başlamıştır.

Yine de günümüzde kadın siyasal katılımı hala erkeklerle eşit düzeye gelememiştir. Özellikle seçilme hakkından yararlanma ve siyasal karar mekanizmalarında yer alma konusunda kadın ve erkek arasındaki eşitsizlik ülkemizde yapılan son 2004 ve 2009 yerel seçimlerinde de açıkça ortaya çıkmıştır.

<http://www.ksgm.gov.tr/Pdf/turkiyede%20kadının%20durumu%20SON%202005.05.2009.doc>) (02.07.2009)

Siyasal yaşamda kadınlar erkeklerin çok gerisinde kalmaktadırlar. Hatta seçmen olarak kadının katılımında sorun görülmemekle birlikte, seçme kararında çoğunlukla baba, eş, erkek kardeş, oğul ve çevresindeki etkin erkeklerin etkisi altında oy kullanmakta ya da kullanılmaktadır. Bu durum kadının ikincil durumunun göstergelerinden birini oluşturmaktadır.

Kadınların ikincil bir durumda değerlendirilmesi toplumların kültürel yapılarına göre artmakta ya da azalmaktadır. Kadının ikincil durumdan kurtulması erkekle eşit hak ve özgürlüklere sahip bir duruma gelmesi için, erkekler gibi toplumsal yaşamda yer alması gerekir. Bu nedenle kadının sosyal, siyasal, ekonomik ve kültürel yaşam içinde yer almasını sağlayacak tedbirlerin alınması, yasal ve ekonomik engellerin kaldırılması

gereklidir. Sosyal yaşam içinde kendine bir yer edinen kadın daha güvenli, başarılı, etkin ve özgür bir tavır sergileyebilecektir.

Erkek egemen toplum yapısı içinde erkeksi kararlarla kadına dair kararların alınması kadına bir takım hakların erkekler tarafından verilmesi kadının ikincil durumunun bir tezahürüdür. Kadın ve erkek aynı yerde farklı biçimde yaşamakta, dolayısıyla kadının ve erkeğin farklı ihtiyaçları bulunmaktadır. Bu nedenle siyasetin cinsiyet farklılığından kaynaklanan yaşamsal ve devamsal ihtiyaçlara cevap verebilmesi gerekir. (Küçük, <http://www.habervesaire.com/haber1292> .(26.03.2009)

Bugün partiler kadına bakış açılarını değiştirdiklerini iddia etseler bile siyaset yapma tarzları ve uygulama, tam tersini yansıtmaktadır. Siyasal alanda kadına yönelik ayrımcılığı doğrudan hissetmek imkânsızdır. Bilinçli engellerle, kolayca kamufle edilebilmektedir. Bu engeller görünmez, sessiz, çoğu zaman bilinçaltında gizlenmiştir.

Kadına yeterli oranda yer vermeyen siyaset dünyası giderek kabalaşmakta, estetikten uzaklaşmakta, argolaşmakta ve nihayet çözümsüzlüğün hüküm sürdüğü bir mantık ikileminde işlevsizleşmektedir. (Coşkun, 2007, s.10) Kadın, siyasi partilerce özellikle seçim dönemlerinde gerçek işlevinden uzak sadece vitrin süsü olarak kullanılmaktadır. Bugün kadını siyasete dahil etmek maksadıyla faaliyet gösterdiği düşünülen partilerin kadın kolları, sadece seçim dönemlerinde aktif hale getirilmektedir. Çoğunluğunu erkeklerin oluşturduğu adayları seçilebilmesi için kadınlar seçim kampanyalarının vazgeçilmez unsurları olarak hizmet ettirmektedirler. Karar alma aşamalarında yer almak maksadıyla buralarda performans sergileyen bir çok kadın listelerde ya yer alamamakta ya da listenin sonlarına yerleştirilmektedirler.

“ Kadınların yaşam deneyimlerini ve sorun alanlarını görünür kılabacak veri alan, bilgi bankası ve veri gösterge sistemi geliştirilerek bunun ulusal ve uluslararası gelişmeleri izlemek için kullanılan bilimsel göstergeler içine katılmasına çalışılmalıdır.” (http://kasaum.ankara.edu.tr/dosya/universitede_kadin_calismalari.pdf) (26.03.2009)

6. YEREL YÖNETİMLERDE KADININ SİYASAL KATILIMI

Yerel yönetim, yetkilerini merkezi yönetimden alan ve yasalarla sınırlanmış biçimde kullanan birimlerdir. (Ertan, 2004, s.314)Yerel yönetimlerin kendi kendini yöneten ve halka yakın, halkın ihtiyaçlarını yakından görüp bu ihtiyaçları gidermeye çalışan birimler olarak halkın yaşam biçiminde etkin olan kuruluşlar olması bu birimleri demokratik süreçte oldukça önemli hale getirmektedir.

Halkın yaşam düzeyinde etken olan bu birimlerin karar organlarının da seçimle iş başına getirilmesi bu birimlerin gücünü ve etkisini de artırmaktadır. Yerel yönetimler halka en yakın otoriteler olarak devlet yönetiminin de başlangıç noktası olmaktadır.

Halkın yerel yönetim organlarını seçmesi ve yerel yönetimlerin küçük birimler olmaları dolayısıyla yerel halkın kontrolü ulusal yönetim organlarından kısmen ayrıştırılmakta ve kolaylaşmaktadır. Ayrıca yerel liderlerin, halkın gereksinimlerini daha kolay anlayarak kaynak ayırımını, bu gereksinimler çerçevesinde karşılama olmaktadır. (Uysal, 1984, s.29)

Yerel yönetimlerin temel dayanağı katılımdır. Çünkü halkın yönetime gerçekten katılabildiği en demokratik yönetim yerel yönetimlerdir. (Uysal, 2007, s.98) Bu katılım oy verme, görev üstlenme, kararlara katılma şeklinde olabilmektedir. Halkın günlük yaşamında bu kadar etken olan devamlı yüz yüze olduğu bu birimlerde rol alması etkin konuma geçme amaçlı katılımlar ne derece gerçekleşmektedir? Belediye başkanlığı, belediye meclis üyeliği, il genel meclis üyeliği ve muhtarlık gibi görevlerde hangi cins öne çıkarılmaktadır? Bu tercihte kadın, erkek eşitliği söz konusu mudur? Erkek egemen bir siyaset mi söz konusudur? gibi soruların cevaplarını aradığımızda önümüze cinsiyet ayrımcılığı ve kadının ikincilliği çıkmaktadır.

Yüksek seçim kurulunun verilerine göre; 2009 Yerel Seçimlerinde 16 Büyükşehir Belediye Başkanlığı'nın %100'ü erkeklerden oluşurken, 2.903 Belediye Başkanlığı'nın 2.877'si (%99,10) ile erkek, 26'sı (%0,90) ile kadınlardan oluşmuştur. 32.392 Belediye Meclis Üyeliğinden 30.921'i (%95,46) ile erkeklerden, 1.471'i (%4,54) ile kadınlardan

oluşmuştur. (<http://www.ysk.gov.tr/ysk/docs/2009MahalliIdareler/SecimSonuclari/KazananAdaylarCinsiyet.mht>)(01.07.2009) 2009 Yerel Seçim sonuçları bize, tüm yasal düzenlemelere ve toplumsal beklentilere rağmen halâ her platformda olduğu gibi siyasette de cinsiyet ayrımcılığının devam ettiğini ve erkek egemen yapının ön plana çıktığını göstermektedir. Kadınlar seçim sürecinde erkeklerle eşit hatta öndeymiş gibi gösterilmesine rağmen, seçim listeleri açıklandığında kadın tekrar geleneksel rolüne büründürülmektedir. Kadınlar çoğu konuda olduğu gibi bu seçimlerde de dışlanmış ikincil konuma itilmişlerdir. Oysa ki, kadınların haklarını ve çıkarlarını koruyabilmeleri için, kararlara katılıp yönlendirebilmeleri, karar alan pozisyona gelebilmeleri demokratik bir siyaset için gereklidir.

Toplumun kadına yüklediği toplumsal rolün "aile içi" faaliyetleri içermesi ve "ev" e yönelik bir niteliği olduğu, erkeğin toplumsal rolünün ise "aile dışı", "ev" dışı eylemleri kapsadığı düşünüldüğünde kadının ev dışı faaliyette bulunmayı zorunlu kılacak olan siyasette yer alması da kolay görünmemektedir. Ayrıca toplumsal rolleri arasındaki farkın da katkısıyla, erkeğin siyasal yaşamda kullanabileceği siyasal beceri ve kaynakların kadına oranla hem daha çok hem daha çeşitli olduğu gözlemlenmiştir

Kadın ev ve aile ile ilgili rollerini yerine getirirken, içinde yaşadığı çevreyle etkileşimi erkeğe göre daha farklı olmaktadır. Ortak yaşam alanlarını, kadınlarla erkekler aynı biçimde kullanmazlar. Yaşam çevresinin sunduğu ekonomik, sosyal ve mekansal imkanlardan yararlanma şansları, ya da sorunları, ihtiyaçları aynı değildir. Bu nedenle ortak yaşam çevresine yönelik politika(sızlık)lar kadınlarla erkekleri farklı biçimlerde

etkiler. Yerel düzeyde sunulması gereken çoğu hizmeti alamayan kadın, bunları kendisi karşılama durumunda kalabilir. Evine su getirilmeyen kadın, ev içi rollerinin gereği olarak suyu taşımak zorunda kalabilir. Bazen de belli hizmetler cinsiyet farklılıkları dikkate alınmadan planlanır. Yerel yönetimlerde kadınların konumları, sorunları, hizmet öncelikleri, yerel nitelikli gereksinimleri ve toplumsal cinsiyet rollerinin getirdiği özgüllüklere dayalı hizmetler, yerel yönetimler tarafından yerine getirilmelidir. Yetki bir cinsten ötekine devredilince nüfusun yarısının gereksinimleri göz ardı edilmiş olur. (Aklan,<http://kasaum.ankara.edu.tr/gorsel/dosya/1216284579>) Dolayısıyla kadın yaşadığı ortamdan etkilenen ve etkileyen beşeri kaynak olarak hak ve özgürlüklerini öğrenip kendi yaşamıyla özdeşleştirebilmesi için bilinçlenmesi ve kendi özel alanının yanında kamusal alanda da yer alabileceğini bilmesi, bu mücadeleyi verebilmesi gerekir. Kadın yerel yönetim birimlerinin karar ve uygulama aşamalarında yer almalıdır.

7. ISPARTA İLİ YEREL YÖNETİMİNDE KADININ YERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

7.1. Isparta İli Hakkında Genel Bilgiler

Isparta, Akdeniz Bölgesinin kuzeyinde Göller Bölgesi'nde yer almaktadır. 8933 km²'lik yüzölçümüne sahiptir. Merkez ilçe dahil toplam 13 ilçesi (Aksu, Atabey, Eğirdir, Gelendost, Gönen, Keçiborlu, Senirkent, Sütçüler, Şarkikaraağaç, Uluborlu, Yalvaç, Yenişarbademli) bulunmaktadır. İlin nüfusu 2008 Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi sonuçlarına göre, toplam 407463 kişi olup bunun 204080'i erkek, 203383'ü kadınlardan oluşmaktadır.

(http://www.tuik.gov.tr/Prehaberbultenleri.do?id=39928tb_id=1)

(14.09.2009)

Isparta ilinin ekonomisi eski çağlarda bez dokumacılığı ve deri işletmeciliği gibi küçük sanat dallarına bağlı iken orta çağlarda tuz, şarap, koku ve renk veren bitki ihraç eden bir şehir durumuna gelmiştir. Günümüzde ilin ekonomisi tarım sektörü ağırlıklı bir ekonomik yapıdan hizmet sektörünün ön planda olduğu bir ekonomiye dönüşmüştür. İl genelinde sanayi sektörünün payı da bu çerçevede gelişimini korumuştur.

İl haberleşme, bayındırlık, sağlık, eğitim ve kültür hizmetleri gibi alt yapı hizmetleri bakımından yatırımlarını tamamlamış görünmektedir.

İlde bu olumlu gelişmelere karşın halen sermaye birikiminin yetersizliği dikkat çekmektedir. Girişimcilik anlayışı gelişimini tamamlayamamıştır. İlde birlik, beraberlik ve teşebbüs yeteneği henüz oluşmakta olup kadın girişimcilerin sayıca yetersizliği de dikkat çekmektedir.(Türel, 2006, s.186)

TOBB Kadın Girişimciler Kurulu Isparta İl Başkanı Yüksek Mimar Merve Kuyu'nun ifadesine göre(2009), Isparta'da iş hayatında kadın, ya "Geleneksel Girişimci" tipinde (halı atölyeleri, tarımsal faaliyet ve el sanatları alanında daha hakim) ya da aldıkları eğitime dayalı olarak

mesleğini icra eden emekçi rolündedir. Isparta iş yaşamında büyük ölçekli işletme sahibi kadın bulunmamaktadır. Isparta’da kadın geleneksel kalıplar içine sıkışıp kalmıştır. 35 yaş sonrası çalışma hayatına girmeye sıcak bakmamaktadır. Ancak vakit geçirmek ya da ekonomik zorluklar nedeniyle küçük ölçekli iş kurmaya ya da bir başkasının yanında çocuk bakma, temizlik, satış elemanı... gibi faaliyetlerle iş yaşamına yönelmektedir. [http://www.gulses.com/haber/girisimcilik-ve-kadin-da-ispartatespitleri\(13.09.2009\)](http://www.gulses.com/haber/girisimcilik-ve-kadin-da-ispartatespitleri(13.09.2009)) Isparta yerel yönetimi ve yerel siyasetinde de yeterli sayıda kadına rastlamak mümkün değildir.

7.2. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, Isparta ili merkez ilçe ve diğer 12 ilçenin Belediye Başkanlığı, İl Genel Meclisi Üyeliği ve Belediye Meclisi Üyeliklerinde kadın başkan ya da meclis üyesinin var olup olmadığının tespiti, var olan kadın başkan ya da üye sayısının erkeklere oranını tespit ederek, bu konuda Ispartalı kadınların sorunlarını belirlemek ve bunlarla ilgili bir takım çözüm önerileri ortaya koymaktır.

7.3. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları

Isparta il ve ilçelerinde yapılan 28 Mart 2004 -29 Mart 2009 Yerel Seçimlerinde siyasi partilerin gösterdikleri adaylar ve bağımsız adayların cinsiyet bazında katılım oranları ve seçimi kazanan kadın ve erkek adayların temsil oranlarının tespiti araştırmanın kapsamını oluşturmuştur. Araştırma kapsamında herhangi bir siyasi ayırıma ve sınırlamaya gidilmemiştir. İl ve ilçe seçim kurullarında sadece son iki yılın arşivinin muhafaza edilmesi, sık sık adres değişikliği ve seçim verilerinin seçim kurullarınca bilgisayar ortamına aktarımı sırasında yaşanan olumsuzluklar nedeniyle veriler kaybedildiğinden bazı verilere ulaşılamamıştır.

7.4. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada ilgili literatürden ikincil kaynaklar incelenmiş, Isparta il Seçim Kurulu Başkanlığı ve ilçe Seçim Kurullarından veriler derlenmiş, veriler tablolara dönüştürülerek sonuçları hakkında değerlendirme yapılmıştır.

7.5. Isparta İli 28 Mart 2004-29 Mart 2009 Mahalli İdareler Seçimlerine Katılan Adaylarda ve Bu Seçimlerin Sonuçlarında Kadının Yeri

Çalışmanın bu bölümünde, 28 Mart 2004- 29 Mart 2009 Yerel Seçimlerinde Isparta ilinde siyasi partilerce gösterilen aday ve bağımsız adayların cinsiyete göre, belediye başkanlıkları, il genel meclisi üyelikleri ve belediye meclisi üyelikleri aday dağılım tabloları oluşturulacaktır. Seçim sonuçlarında seçilen kadın belediye başkanı, il genel meclis üyesi ve

belediye meclis üyeliklerinin seçilen erkeklere göre karşılaştırması yapıp tablolar oluşturularak son durum gösterilecektir.

Tablo 1. Isparta İl ve İlçelerinde Yapılan 29 Mart 2009 Mahalli İdareler Seçiminde Belediye Başkanlığı İçin Gösterilen Adayların Cinsiyetleri Bazında Karşılaştırması

İlçeler	Belediye Başkan adayı 29 Mart 2009					
	Kadın	%	Erkek	%	Toplam	%
Merkez	2	18,2	9	81,8	11	100
Aksu	0	0	6	100	6	100
Atabey	0	0	6	100	6	100
Eğirdir	1	16,6	5	83,4	6	100
Gelendost	0	0	6	100	6	100
Gönen	0	0	6	100	6	100
Keçiborlu	0	0	6	100	6	100
Senirkent	0	0	4	100	4	100
Sütçüler	0	0	5	100	5	100
Şarkikaraağaç	0	0	5	100	5	100
Uluborlu	0	0	3	100	3	100
Yalvaç	0	0	5	100	5	100
Yenişarbademli	0	0	5	100	5	100

Kaynak: Isparta İli İl ve İlçe Seçim Kurulları

(2004 yılında yapılan seçimlere ait Belediye Başkanlığı'nda bağımsız ve siyasi partilerce gösterilen aday sayılarına ilçe seçim kurullarında ulaşılamadığı için tabloda yer verilememiştir.)

29 Mart 2009' da yapılan Mahalli İdareler Seçimlerinde Belediye Başkanlığı için merkez ilçe ve ilçelerdeki aday listelerine baktığımızda 71 (%95,95) erkek adaya karşın 3 (%4,05) kadın adayın varlığı dikkat çekmektedir. Bu sayılar Isparta il ve ilçelerinde erkek egemen siyasi yapılanmanın varlığına işaret etmektedir. Isparta İli Seçim Bölgesi'nde seçim sonuçlarına baktığımızda (bak. Tablo 4) kazanan belediye başkanlarının tamamının erkek olduğunu görüyoruz.

Kadınların belediye başkanlığı için aday olmama ya da olamamaları altında yatan nedenleri konusunda aşağıdaki tespitleri yapmak mümkündür:

- Toplumda siyasetin erkek işi olarak görülmesi ve kabul edilmesi,
- Kadının kendini siyasi anlamda yeterli hissetmemesi,
- Toplumsal ve ailevi tutumlar, baskılar, ön yargılar (Kadının yeri evi, elinin hamuru ile erkek işine karışma, kadın dediğin evine, eşine ve çocuklarına bakmalı... şeklindeki söylemlerin yaygınlığı)
- Partilerin genel merkezindeki erkek egemen yapılanma,

- Parti tabanında kadının daha çok kadın kolları ve sosyal – kültürel aktivitelerde görevlendirilmesi,
- Parti üst yönetim ve karar organlarında kadınların yeterince yer alamaması,
- Belediye Başkanlığı'nda ihaleler, alım satım işlemi kadınları korkutmakta, mafya – çete olaylarından çekinmeleri,
- Siyaset, rekabet üzerine yapılmakta olduğundan genel seçimlerden farklı olarak en çok oy alacak adayla seçime girilmesi.

Tablo 2. Isparta İl ve İlçelerinde Yapılan 28 Mart 2004 - 29 Mart 2009 Mahalli İdareler Seçimlerinde İl Genel Meclisi Üyeliği İçin Gösterilen Adayların Cinsiyetleri Bazında Karşılaştırması

İlçeler	İl Genel Meclisi Üyeliği İçin Aday Sayıları 28 Mart 2004						İl Genel Meclisi Üyeliği İçin Aday Sayıları 29 Mart 2009					
	Kadın	%	Erkek	%	Toplam	%	Kadın	%	Erkek	%	Toplam	%
Merkez	*	*	*	*	*	*	5	9,6	47	90,4	52	100
Aksu	*	*	*	*	*	*	1	5,8	16	94,2	17	100
Atabey	3	25	9	75	12	100	1	6,25	15	93,75	16	100
Eğirdir	2	8,7	21	91,3	23	100	2	8,7	21	91,3	23	100
Gelendost	0	0	30	100	30	100	4	23,5	13	76,5	17	100
Gönen	1	5,5	17	94,5	18	100	3	16,7	15	83,3	18	100
Keçiborlu	*	*	*	*	*	*	0	0	26	100	26	100
Senirkent	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
Sütçüler	1	3,7	26	96,3	27	100	3	15	17	85	20	100
Şarkikaraağaç	0	0	36	100	36	100	1	4,7	20	95,3	21	100
Uluborlu	3	15	17	85	20	100	3	16,7	15	83,3	18	100
Yalvaç	5	12,2	36	87,8	41	100	4	10	36	90	40	100
Yenişarbademli	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*

Kaynak: Isparta İli İl ve İlçe Seçim Kurulları

(*)Isparta il ve ilçe seçim kurullarındaki arşivlerde sık sık taşınma ve verilerin bilgisayar ortamına geçişi sırasında meydana

gelen kayıplardan dolayı bu verilere ulaşılamamıştır. Yüksek Seçim Kurulu internet sayfasından da bu verilere ulaşmak mümkün olmamıştır.

İl Genel Meclisi 28 Mart 2004 Mahalli İdareler seçiminde aday sayıları tespit edilebilen ilçeler arasında Atabey kadın aday gösteriminde (%25) gibi bir oranla birinci sırada iken, Uluborlu (%15) , Yalvaç (%12,2) ve Eğirdir (8,7) oranla Atabey ilçesini takip etmektedir. Kadın adayların konumu partiler bazında incelendiğinde seçilebilme olasılığı oldukça düşük sıralara vitrin süsü olarak yerleştirilmiş oldukları görülmektedir. 29 Mart 2009 seçimlerinde ise, Atabey (%6,25) ilçesinde kadın aday sayısında düşme meydana gelirken; 2004 seçimlerinde aday göstermeyen Gelendost ilçesi (%23,5) 2009 seçimlerinde birinci sıraya yerleşmiş, onu Uluborlu (%16,7) izlemiştir. Partiler bazında bu oranlar incelendiğinde kadın adayların seçilmesi mümkün olmayan sıralara yerleştirdikleri kadın adaylarında buna göz yumdukları görülmektedir.

Tablo 3. Isparta İl ve İlçelerinde Yapılan 28 Mart 2004 - 29 Mart 2009 Mahalli İdareler Seçimlerinde Belediye Meclisi Üyeliği İçin Gösterilen Adayların Cinsiyetleri Bazında Karşılaştırması

İlçeler	Belediye Meclis Üyeliği İçin Aday Sayıları 28 Mart 2004						Belediye Meclis Üyeliği İçin Aday Sayıları 29 Mart 2009					
	Kadın	%	Erkek	%	Toplam	%	Kadın	%	Erkek	%	Toplam	%
Merkez	*	*	*	*	*	*	38	17,6	177	82,4	215	100
Aksu	*	*	*	*	*	*	0	0	35	100	35	100
Atabey	3	9	30	91	33	100	2	4,5	42	95,5	44	100
Eğirdir	7	9,8	64	90,2	71	100	9	13,4	58	86,6	67	100
Gelendost	0	0	45	100	45	100	0	0	45	100	45	100
Gönen	0	0	34	100	34	100	6	16,2	31	83,8	37	100
Keçiborlu	*	*	*	*	*	*	0	0	45	100	45	100
Senirkent	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
Sütçüler	1	2,7	35	97,3	36	100	2	9,09	20	90,91	22	100
Şarkikaraağaç	0	0	75	100	75	100	0	0	45	100	45	100
Uluborlu	*	*	*	*	*	*	0	0	27	100	27	100
Yalvaç	3	3,9	73	96,1	76	100	6	15,3	33	84,7	39	100
Yenişarbademli	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*

Kaynak: Isparta İli İl ve İlçe Seçim Kurulları

(*)Isparta il ve ilçe seçim kurullarındaki arşivlerde sık sık taşınma ve verilerin bilgisayar ortamına geçişi sırasında meydana gelen kayıplardan dolayı bu verilere ulaşılamamıştır. Yüksek Seçim Kurulu internet sayfasından da bu sayılara ulaşmak mümkün olmamıştır.

Merkez ilçe dahil 13 ilçede belediye meclisi üyeliği için yapılan aday gösterimlerinde de kadın aday sayının azlığı çarpıcıdır. 2004 yılı Belediye Meclisi seçimlerinde Eğirdir İlçesi (%9,8) ve Atabey ilçesi (%9), merkez ilçe dahil diğer ilçelere göre kadın aday gösteriminde önde görülmektedir.

2009 yılı Belediye Meclisi seçimlerinde ise, Merkez ilçe (%17,6) lık oranla Gönen (%16,2), Yalvaç (%15,3) Eğirdir (%13,4) ilçelerini kadın aday oranları ile geçmiştir. Tablo 3 değerlendirildiğinde 2004 e göre, 2009 Mahalli İdareler Belediye Meclisi seçimlerinde Atabey ve Sütçüler ilçeleri hariç diğer kadın aday gösteren ilçelerin kadın aday oranlarında önemli artışlar gözlenmiştir. Merkez ilçenin 2004 yılı kadın aday oranına ulaşamazken 2009 yılında bu oran %17,6 dır. İl genelinde yapılan değerlendirmede; toplumun bu konuda bilinçlenmesi, kadınların eğitim düzeylerine bağlı olarak siyasete olan ilgilerinin kısmen artması ve partilerin vitrin olarak daha fazla kadına yer vermesi ve tabi ki KADER gibi sivil toplum kuruluşlarının da etkisiyle kadın aday sayısında artış olduğu tarafımızdan gözlemlenmiştir.

Yerel yönetimlerde yerel demokrasinin gelişimi için öncelikle belediye meclis üyelerinin nitelikleri, hak ve yetkileri doğrudan ve dolaylı olarak belirleyen kuralların amaçlar doğrultusunda düzenlenmesi gerekir. Bu açıdan belediye meclislerinin oluşumunda hukuki statüleri, görev ve yetkileri her iki cinsin temsiline ağırlık ve önem verecek şekilde yeniden düzenlenmesine ihtiyaç vardır. Seçimlerde aday olacak isimlerin parti örgütleri tarafından belirlenmesi yöntemi, adayların niteliğini, cinsiyetini ve yerel halkın seçme ve seçilme özgürlüğünü olumsuz yönde etkilemektedir. (Özbey, 2004, s.,300)

Tablo 4. Isparta İl ve İlçelerinde Yapılan 29 Mart 2009 Mahalli İdareler Seçimlerinde Belediye Başkanlığı, İl Genel Meclisi Üyeliği ve Belediye Meclisi Üyeliği İçin Gösterilen Adaylar ile Kazanan Adayların Sayılarının Cinsiyetleri Bazında Karşılaştırması

İlçeler	Belediye Başkanlığı				İl Genel Meclisi Üyeliği				Belediye Meclisi Üyeliği			
	Aday		Kazanan		Aday		Kazanan		Aday		Kazanan	
	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek
Merkez	2	9	0	1	5	47	0	6	38	177	2	29
Aksu	0	6	0	1	1	16	0	2	0	35	0	9
Atabey	0	6	0	1	1	15	0	2	2	42	0	9
Eğirdir	1	5	0	1	2	21	0	3	9	58	3	12
Gelendost	0	6	0	1	4	13	0	2	0	45	0	9
Gönen	0	6	0	1	3	15	0	2	6	31	3	12
Keçiborlu	0	6	0	1	0	26	0	2	0	45	0	9
Senirkent	0	4	0	1	*	*	0	2	*	*	0	9
Sütçüler	0	5	0	1	3	17	0	2	2	20	2	7
Şarkikaraağaç	0	5	0	1	1	20	1	2	0	45	0	10
Uluborlu	0	3	0	1	3	15	0	2	0	27	0	9
Yalvaç	0	5	0	1	4	36	0	4	6	33	2	13
Yenişarbademli	0	5	0	1	*	*	0	2	*	*	0	9

Kaynak: Isparta İli İl ve İlçe Seçim Kurulları

(*)Isparta il ve ilçe seçim kurullarındaki arşivlerde sık sık taşınma ve verilerin bilgisayar ortamına geçişi sırasında meydana gelen kayıplardan dolayı bu verilere ulaşılamamıştır. Yüksek Seçim Kurulu internet sayfasından da bu sayılara ulaşmak mümkün olmamıştır.

29 Mart 2009 Mahalli İdareler Seçiminde Belediye Başkanlığı'na aday olan kadın ve erkek belediye başkan adayları ile kazanan kadın ve erkek belediye başkanlarının oransal ve sayısal durumlarına baktığımızda Mart 2009 seçimlerinde Isparta Merkez ilçe dahil 13 ilçede belediye başkanlığı için sadece 3 kadın aday gösterilmiş, bu durumda Merkez ilçe dahil 13 ilçede hiçbir belediye başkanlığını kadın adayların kazanamaması hiç de şaşırtıcı değildir.

Mart 2009 İl Genel Meclisi aday gösterimi ve seçim sonuçlarına baktığımızda da 240 erkek (%90,3) adaya karşılık 26 kadın (%9,7) adayın gösterildiği, seçim sonucunda da (%03) kadın adayın il genel meclisine katıldığını görmekteyiz. Isparta'da İl Genel Meclisi'nde Isparta nüfusunun hemen hemen yarısını oluşturan kadın nüfusunu yalnızca 1 üyenin temsil etmesi Isparta halkının ve siyasi partilerin kadına bakış açısını göstermesi açısından dikkat çekicidir. Bu sonuç Isparta'da yaşayan kadın nüfus için elem verici bir durum olarak görmekteyiz. Gelecek seçimlerde, gerek partilerin aday gösteriminde gerekse halkın kadının yerinin sadece evi, çocuklarının yanı olmadığını anladığını gösterdiği seçimlerle ve bu seçimlerin sonuçları ile karşılaşırız.

29 Mart 2009 Belediye Meclis Üyeliği için gösterilen kadın ve erkek adayların sayısına ve oransal durumlarına baktığımızda 558 erkek (%88,9) adaya karşılık, 63 kadın (%11,1) adayın varlığı dikkat çekerken seçim sonucunda 13 ilçenin Belediye Meclis'lerinde kadın üye sayısının 12 ile sınırlı kaldığını görmekteyiz. Gerçi kadınların Belediye Meclisi Üye'liklerinin Belediye Başkanlığı ve İl Genel Meclisi üyeliklerinden yüksek olduğu görülmektedir. Bu durumdan şöyle bir sonuç çıkarmakta yanlış olmayacaktır. Seçim dönemlerinde partilerin, kadın kollarında aktif çalışan kadın üyelerini ödüllendirme, takdir etme amaçlı olarak Belediye Meclis'lerine daha çok kadın aday gösterdikleri tarafımızdan gözlemlendiği gibi siyasi partiler tarafında da ifade edilmektedir.

Tablo 5. Isparta İli Merkez İlçe Mahalli İdareler Seçimlerinde Belediye Başkanlığı Adaylarının Cinsiyet Bazında Temsil Oranları

Seçim Dönemi	Isparta İli Merkez İlçe Belediye Başkanlığı Aday Sayıları		%
	Kadın	Erkek	
28 Mart 2004	Kadın	1	7,1
	Erkek	13	92,9
	Toplam	14	100
29 Mart 2009	Kadın	2	11,1
	Erkek	9	88,9
	Toplam	11	100

Kaynak: Isparta İli İl ve İlçe Seçim Kurulları

Tabloya genel olarak bakıldığında kadın belediye başkan aday sayılarının erkeklere oranla oldukça az olduğu görülmektedir. 2004 yılı Mahalli İdareler seçiminde kadın Belediye Başkan adayları oranı %7,1 ile temsil edilirken, 2009 yılı mahalli İdareler seçiminde bu oran %11,1 e yükselmiştir. Ancak nüfus oranına bakıldığında %50 lere yaklaşan kadın nüfusunun temsilinde yukarıda belirlediğimiz oranların gülünç düzeyde olduğu görülmektedir.

Kadın aday gösteren siyasi partiler incelendiğinde genel olarak yerel bazda oy potansiyeli düşük görülen partiler olduğu Yüksek Seçim Kurulu verilerinden anlaşılmaktadır.

Tablo 6. Isparta İli Merkez İlçe Mahalli İdareler Seçimlerinde Mahalle Muhtarlığını Kazanan Adayların Cinsiyet Bazında Temsil Oranları

Isparta Merkez İlçe	28 Mart 2004						29 Mart 2009					
	Kadın	%	Erkek	%	Toplam	%	Kadın	%	Erkek	%	Toplam	%
Mahalle Muhtarlığı	1	1,6	61	98,4	62	100	3	4,8	59	95,2	62	100
İhtiyar Heyeti	6	2,4	242	97,6	248	100	4	1,6	244	98,4	248	100

Kaynak:Isparta il seçim Kurulu

Muhtarlık seçimlerinde muhtar adayları il seçim kurulu seçim listelerine girmediği için aday sayısına ulaşmamız mümkün değildir. Isparta merkez ilçede bulunan 62 mahalle ve köy muhtarının cinsiyet bazında sayılarına baktığımızda seçilen kadın muhtar bakımından gördüğümüz sayı hiç de şaşırtıcı gelmemektedir. 2004 yılında seçilen 61 erkek (%98,4) muhtara karşın, 1 kadın (%1,6) muhtar seçimleri kazanmıştır. 2009 yılında 59 erkek (%95,2) muhtara karşın 3 kadın (%4,8) muhtar seçilebilmiştir. Bu verilerde kadının ikincil konumunu desteklemektedir.

Tablo 7. Türkiye Genelinde 28 Mart 2004/ 29 Mart 2009 Mahalli İdareler Seçimlerinde Belediye Başkanlıklarını- İl Genel Meclisi Üyelikliğini- Belediye Meclisi Üyelikliğini Kazanan Adayların Cinsiyetleri Bazında Temsil Oranları

Seçim Dönemi	Belediye Başkanlığı					
	Kadın	%	Erkek	%	Toplam	%
28 Mart 2004	18	0,6	3207	99,4	3225	100
29 Mart 2009	26	0,9	2877	99,1	2903	100
	İl Genel Meclisi Üyelikliğini					
	Kadın	%	Erkek	%	Toplam	%
28 Mart 2004	57	1,8	3151	98,2	3208	100
29 Mart 2009	115	3,6	3166	96,4	3281	100
	Belediye Meclisi Üyelikliğini					
	Kadın	%	Erkek	%	Toplam	%
28 Mart 2004	817	2,4	33660	97,6	34477	100
29 Mart 2009	1471	4,5	30921	95,5	32392	100

Kaynak:<http://www.ysk.gov.tr/ysk/docs/2009MahalliIdareler/SecimSonuclari/KazananAdaylarCinsiyet.mht> 01.07.2009)

Türkiye genelinde 28 Mart 2004- 29 Mart 2009 Mahalli İdareler Seçim sonuçlarına göz attığımızda kadın Belediye Başkan, İl Genel Meclis'i ve Belediye Meclis'i üyeliklerinin çarpıcı şekilde azlığı dikkat çekmektedir. Gerçi 29 Mart 2009 seçimlerinin 28 Mart 2004 seçimlerine göre, kadınlar için daha iyi sonuçlar çıkardığı görülmektedir. Ancak bu sonuçların demokrasi açısından yeterli olmadığı da önemli bir gerçektir.

2004 yılında 3225 Belediye Başkanlığı'nın sadece 18'i (%0,6) kadınlarda iken 3207 si (%99,4) erkek olduğu, 2009 yılında ise, kadın belediye başkan sayısının 26'ya (%0,9) yükseldiği görülmektedir.

2004 seçimlerinde Türkiye genelinde İl Genel Meclisi Üyelikliğine seçilen 57 kadına karşın 2009 seçimlerinde bu sayı 115'e yükselmiştir. İki seçim arasında yaklaşık olarak % 50'ye tekabül eden kadın İl Genel Meclisi Üyesi sayısındaki artış, kadın açısından olumlu değerlendirilebilecek bir gelişme olmakla birlikte halâ yetersizdir.

Belediye Meclis Üyeliklerinde kadına verilen yerin diğerlerine göre yüksekliği dikkat çekicidir. 2004 yılındaki 817 kadın adaya karşın bu sayı 2009 yılında 1471 e yükselerek Belediye Meclislerinde kadının temsil

oranını güçlendirmiştir. Peki erkekteki temsil oranı (2004' te 34477 erkek üye seçilmişken, 2009 da bu sayı 32392düşmüştür.) karşısında kadın temsil oranı yeterli mi? Tabi ki hayır.

SONUÇ

Türkiye'de bugün ekonomik ve sosyal hayatta varolan kadın siyasette yeterince söz hakkına sahip değildir. Kadın çalışma hayatının yanında temizlik, çocuk bakımı, ev yemekleri gibi evsel faaliyetleriyle bile ekonomiye katkı verdiği halde bu faaliyetlerin doğrudan ekonomiye etkisi yok gösterilmektedir. Kadınlar özellikle seçim zamanlarında seçim meydanlarında erkeklerin yanında boy gösterip, siyasi partilerin kadın kollarında aktif olarak çalıştıkları halde parti yönetiminde yeterince temsil edilememektedirler. Partilerin aday listelerinde çoğunlukla seçilemeyecek bir yerde gösterilen kadın adaylar, demokratik söylemin bir göstergesi haline dönüşmektedirler. Bütün bunlarla birlikte parti yönetimlerinin karar ve uygulamalarında da kadınların söz haklarının yok denecek kadar az olması ve erkek egemen yapı toplumda halâ kadına karşı ayırımcılığın varlığının birer göstergeleridir.

Çalışmada da görüldüğü gibi kadının sosyal bir varlık olarak toplum içinde olduğu gibi yönetimde de yer almasının gerekliliğinin kadın tarafından farkındalığın ortaya çıkarılması gerekmektedir. Kadının yönetimde temsilindeki eksiklik, erkek temsilcilerin görüş ve çıkarları doğrultusunda bir yönetimi ortaya çıkarmakta, kadının görüş, dilek ve çıkarlarını savunamaması sorununu yaratmakta, böylece ortaya çıkan temsil krizi demokratik sistemin işleyişinde sorunlar doğurmaktadır. Sonuçta, kadının temsilinde eksikliğe karşın güçlü erkek temsili meydana gelmektedir.

Kadınlar erkek egemen toplum yapısı içerisinde ikincil konuma itilmekte ve cinsiyet ayrımına maruz kalmaktadırlar. Kadın kamusal alana girebildiği ölçüde özgürleşir.

Yerel yönetimlerin güçlendirilmesi, demokratikleşmenin sağlanması, kadın ve erkek her iki cinsin arzu, istek ve beklentilerinin yönetime tam anlamıyla yansımaları, yönetilenlerin temsilciler aracılığıyla da olsa kararlarda varlık gösterebilmesi, demokratik temsilin gerçekleşmesini sağlayacaktır.

Kadının yerel yönetimlerdeki temsilinin yetersizliği toplumun sosyo - ekonomik özellikleri nedeniyle iyice sınırlı kaldığı gözükmektedir. Oysa ki, yerel yönetimlerde mekansal yakınlık, toplumsal yakınlık kadın için avantaj sağlamasına karşın, katılımı açısından yeterli olamamaktadır. Bu açıdan yerel yönetimler anti demokratik uygulamaların yaşandığı aşamalardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Siyasette kadın pozitif ayırımcılıkla ve yöneticilerin sözlerinde ne kadar desteklenirse desteklensin siyasi partilerce ve yönetim birimlerinde kadına gereken yer verilmemektedir. Verilmiş hak değil, edinilmiş hak kadını toplumda var edecektir.

KAYNAKÇA

1. Akgün, B., Türkiye de Seçmen Davranışı Partiler Sistemi ve Siyasal Sistem, Nobel Yayınevi, 2007.
2. Coşkun, R., “ Siyasette Kadın Yahut Kadın Kahramanlarım, Yerel Siyaset- Yerel Siyasette Kadın, Yıl:2, Sayı 19, Temmuz 2007.
3. Eroğlu, C., Devlet Yönetimine Katılma Hakkı, İmge Yayınları, 1991.
4. Ertan, B., “ Demokrasi ve Yerel Yönetimler”, Yerel Yönetimler Kongresi Düünden Bugüne Yerel Yönetimlerde Yeniden Yapılanma, Bildiriler Kitabı, Biga- Çanakkale, 3-4 Aralık 2004.
5. Görün, M., “ Yerel Demokrasi ve Katılım: İzmir, Konya, ve Ağrı İl Genel Meclis Üyeleri Üzerinde Bir Araştırma”, Yönetim Bilimleri Dergisi, (4:2), 2006.
6. Kalaycıoğlu, E., Karşılaştırmalı Siyasal Katılma, İstanbul Üniversitesi Yay., No:3160, İstanbul, 1983.
7. Özbey, B., “Yerel Yönetimlerin Yeniden Yapılandırılması Açısından Belediye Meclislerinin Konumu”, Yerel Yönetimler Kongresi Düünden Bugüne Yerel Yönetimlerde Yeniden Yapılanma, Bildiriler Kitabı, Biga- Çanakkale, 3-4 Aralık 2004.
8. Parla, T., Türkiye'nin Siyasal Rejimi-1980-1989, İletişim Yayınları, İstanbul, 1993.
9. Uysal, B., Siyasal Katılma ve Katılma Davranışına Ailenin Etkisi, TODAİE, Ankara, 1984.
10. Uysal, B., Türkiye de Seçmen Davranışı Partiler Sistemi ve Siyasal Güven, Nobel Yayın 2007.
11. Türeli, N., “KOBİ'ler Yerel yönetimler Etkileşimide Isparta Deri İşleme Sanayi Örneği”, Yönetim Bilimleri Dergisi, c.4, s.2, 2006.
12. Aklan, A., “Yerel Siyaset Kadınlar İçin Neden Önemli”, <http://kasaum.ankara.edu.tr/gorsel/dosya/1216284579> (28.08.2009)
13. Artvinli, T., www.artvinderneği.com/artvinsayfaları/ilkkadinbel ediyebaşkani.htm
14. Küçük, F., <http://www.habervesaire.com/haber1292> (26.03.2009)
15. Türkiye'de Kadının Durumu”, Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü, Ankara, 2009, (www.ksgm.gov.tr)
16. <http://www.ksgm.gov.tr/pdf/kararalma.pdf> (30.03.2009.)
17. <http://www.ysk.gov.tr/ysk/docs/2009MahalliIdareler/SecimSon uclari/KazananAdaylarCinsiyet.mht>(01.07.2009)
18. <http://www.ksgm.gov.tr/Pdf/turkiyede%20kadinin%20dur umu%20SON%2005.05.2009.doc> (02.07.2009)
19. [http://kasaum.ankara.edu.tr/dosya/universitede_kadin_ çalışmal ari.pdf](http://kasaum.ankara.edu.tr/dosya/universitede_kadin_çalışmal ari.pdf) (26.03.2009)
20. <http://www.ysk.gov.tr/ysk/docs/2009MahalliIdareler/SecimSon uclari/KazananAdaylarCinsiyet.mht>)
21. http://www.tuik.gov.tr/PrehaberBultenleri.do?id=39928tb_id=1 (14.09.2009)

22. <http://www.gulses.com/haber/girisimcilik-ve-kadin-da-isparta-tespitleri>(13.09.2009)
23. <http://www.isparta.bel.tr/sayfa.asp?sayfaID=12> (13.09.2009)
24. www.ihd.org.tr, (24.06.2009)
25. (http://www.ihd.org.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=363:kadinlara-kar-her-tlayrimcilin-lenmesuluslararasi-slees&catid=37:san-haklarylgeleri&Itemid=96). (27.06.2009)